

ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงาน
ตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
Opinions of Officers in Maha Sarakham Municipality
towards Operations Performance Based
on the Principles of Good Governance

อรวรรณ เจริญรัตน์*

Orawan Jareonrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ หลักนิติธรรม 2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน พบว่า พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัดมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3) ข้อเสนอแนะของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า ควรมีการจัดการประชาพิจารณ์หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศบัญญัติหรือข้อบังคับต่างๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชนให้มากขึ้น ไม่ควรมองว่าเป็นการเสียเวลา เนื่องจากประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเทศบัญญัติหรือข้อบังคับดังกล่าว ควรมีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานให้มากขึ้น เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนหรือหน่วยงาน และควรมีองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, ความคิดเห็น

Abstract

This research aimed to study survey and compare opinions of officers in Maha Sarakham Municipality towards operations based on the principles of good governance and to find suggestions efficient operations of the officers. The population was 115 officers of Maha Sarakham Municipality. The research instrument was a rating-scale

questionnaire. The statistics were used mean, standard deviation, percentage and F-test (One Way ANOVA). This research found that the average level of the opinion of the officers towards the operations was high. The five-high-rated areas of the good governance principles were morality, responsibility, transparency, being worthwhile and participation. Whereas, the only moderate-rated area of the good governance principles was legal principle. The finding indicated that the average level of the opinion of the officers towards the work performance regarding work division was significantly different at the .05 level. Whereas, the average level of the opinion of the officers towards the operations regarding their educational background and work experience was not significantly different at the .05 level. Regarding the suggestion, it is concluded that public hearing strategy should be employed in a regulation-making process. Supporting group or organization should be set up and organize many different activities to create community unity and to examine the operations of the officers in municipality office.

Key Word: Good governance, operations

บทนำ

เทศบาลเมืองมหาสารคาม จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาล พุทธศักราช 2479 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจและหน้าที่ในการตัดสินใจในการ บริหารงานเทศบาล และอำนาจหน้าที่ต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด แบ่งเขตการ

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

ปกครองออกเป็น 30 ชุมชน มีคณะกรรมการชุมชน เป็นผู้ประสานงานในการพัฒนาชุมชน ระหว่างชุมชนกับเทศบาล ด้านการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้วางนโยบายในการพัฒนาภายใต้วิสัยทัศน์ “เมืองน่าอยู่ คู่การศึกษา พัฒนาสังคม” และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลสามปี (2552-2554) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความสะอาด 3) ด้านการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ด้านสังคมอยู่ดีมีสุข และ 5) ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กร

การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นธรรม โปร่งใส และประหยัด เทศบาลได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงาน กล่าวคือ ด้านการมีส่วนร่วม ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายของคณะผู้บริหารท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเป็นคณะกรรมการการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คณะกรรมการการประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล และคณะกรรมการจัดซื้อและจัดจ้างของเทศบาล ตลอดจนการนำข้อร้องทุกข์ ร้องเรียนของประชาชนมารวบรวมและกำหนดเป็นโครงการในแผนพัฒนาเทศบาล ด้านความโปร่งใสมีการจัดทำแผนภูมิ/ขั้นตอน/กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จแต่ละขั้นตอน และกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ประกาศให้ประชาชนทราบ รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนสามารถเข้าดูได้อย่างสะดวก การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลได้โดยอิสระ อย่างไรก็ตาม แม้เทศบาลจะได้มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลไว้ครอบคลุมทุกด้านแล้วยังพบว่า การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านอื่นๆ มาเป็นลำดับ เป็นต้นว่า ความต้องการเกี่ยวกับการก่อสร้างและ

ปรับปรุงถนน ตรอกซอย และระบบระบายน้ำ ซึ่งสาเหตุเกิดจากการที่ชุมชนนั้นๆ ยังไม่มีระบบระบายน้ำ หรือมีระบบระบายน้ำแล้วแต่ยังไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน เพราะเมื่อฝนตกหนัก จะมีน้ำท่วมขังอย่างรวดเร็วแต่ระบายออกช้า รวมถึงความต้องการเกี่ยวกับการขยายเขตไฟฟ้า ประปา

จากสภาพการณ์ดังกล่าว เป็นสิ่งบ่งชี้ว่า การจัดการดำเนินงานของเทศบาลยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม และใช้เป็นข้อสนเทศในการนำไปพัฒนาการดำเนินงานของเทศบาลเมืองมหาสารคามให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองตรงกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างและสนับสนุนการกระจายอำนาจสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคมและประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคามที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และหน่วยงานที่สังกัดที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

1. ความหมายของธรรมาภิบาล

คำว่า การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาลหรือที่บางท่านเรียกว่า ธรรมรัฐ นั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษ Good Governance ซึ่งได้มีการพูดถึงแนวคิดนี้เป็นครั้งแรกในแวดวงของหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศ นับแต่ปลายคริสต์ศักราช 1980 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลของนโยบายการปรับโครงสร้างของธนาคารโลก ในช่วงนั้นได้มีการใช้คำว่า Good Government อย่างกว้างๆ ในการกล่าวถึงธรรมาชาติและรูปแบบของระบบการเมือง ที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ และความโปร่งใสในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมักถูกนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคและการเลือกตั้งเสรี (รัชนา ศานติยานนท์ และคณะ, 2544) จากนั้นได้มีการนำแนวคิดนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมในโครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ มูลเหตุจูงใจให้บุคคลเหล่านี้หันมามองการบริหารจัดการที่ดี คือ ความล้มเหลวของประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของประเทศซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกา ผู้รับผิดชอบมองว่าสาเหตุของความล้มเหลวมาจากการที่รัฐไร้ความสามารถที่จะดำเนินการตามที่ได้รับคำแนะนำ ทั้งนี้มุมมองดังกล่าวถือว่ารัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจที่สำคัญในสังคมทุกระดับ จึงมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้าง และระเบียบกฎหมายที่ค่อนข้างซับซ้อนของรัฐ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายในการพัฒนาประเทศไปปฏิบัติ ในปัจจุบันนั้นนักวิชาการจำนวนมากได้เอ่ยถึง Good Governance ทั้งในแง่

ความหมายและความจำเป็นสำหรับสังคมไทย รวมทั้งได้มีการวิพากษ์แนวคิดนี้อย่างหลากหลาย นักวิชาการเหล่านี้ใช้ คำภาษาไทยแทนคำว่า “Good Governance” ไว้ต่างๆ กัน เช่น ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ ประชาธิปไตย การปกครองที่ดี การบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี เป็นต้น

ยุค ศรีอาริยะ (2546: 42) กล่าวว่า คำว่าธรรมรัฐมีความหมายไม่ตรงกับ ความหมายของ Good Governance นัก เพราะ Good Governance น่าจะ หมายถึงระบบในการบริหาร และการจัดการที่ดีมากกว่าจะหมายถึงการสร้างรัฐที่ดี งาม และถ้าหากใช้คำไทยว่า ธรรมรัฐ ภาษาอังกฤษก็น่าจะเป็นว่า Good State ไม่ใช่ Good Governance

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544: บทคัดย่อ) กล่าวว่า สถาบันวิจัยเพื่อ การพัฒนาประเทศไทยได้อธิบายว่า ธรรมาภิบาล เป็นศัพท์ที่สร้างขึ้นจากคำว่า ธรรม ซึ่งแปลว่า ความดี หรือกฎเกณฑ์ ส่วนคำว่า อภิบาล แปลว่า บำรุงรักษา ปกครอง เมื่อรวมกันก็กลายเป็น ธรรมาภิบาล ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า Good Governance ซึ่งในปัจจุบันคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในเวลานี้และมีความหมาย ตรงกับคำว่า Good Governance คือ ธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดหนึ่งในระยะหลังมานี้มีการนำมาใช้และอ้างถึงอยู่ เป็นประจำในสาขาวิชารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชา พัฒนาบริหาร โดยมักปรากฏควบคู่กันไปกับแนวคิดและศัพท์วิชาการจำพวก ประชาธิปไตย ประชาสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน และการ พัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ในช่วงทศวรรษที่แล้วคำว่าธรรมาภิบาลยังเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิด กับการปฏิรูปในภาครัฐอีกด้วย

ปัจจุบันนี้ทั้งในการศึกษาและในวิชาชีพทางด้านบริหารรัฐกิจนั้นถือได้ว่า ธรรม มาภิบาล เป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบ หลักที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มี คุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการ

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

บริหารงานแต่ละระดับมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดการควบคุมของราชการ ส่วนกลาง การเรียกร้อง ความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและองค์การ การใช้เรื่องนี้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงาน ให้ผลตอบแทนการตระหนักเห็น ความสำคัญของการจัดให้มีทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหาร สามารถปฏิบัติงานจนบรรลุได้ตามเป้าหมาย และการเปิดกว้างให้มีการแข่งขันโดย พิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของงานภาครัฐในรูปแบบใดที่ยังควรกระทำโดยส่วนราชการ และ ส่วนใดที่ควรปล่อยให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน กระบวนทัศน์ใหม่นี้ก่อให้เกิด ประเด็นต่างๆ ที่สำคัญจำนวนมากในการวิเคราะห์ประเด็นเหล่านี้ ทั้งผู้ปฏิบัติงาน ทางด้านการบริหารงานภาครัฐโดยตรง และนักทฤษฎี ผู้ศึกษาเรื่องนี้ใน สถาบันการศึกษาต่างได้คิดริเริ่มและพัฒนาขั้นตอนและกระบวนการที่เชื่อว่าจะนำสู่การ มีธรรมาภิบาลที่แท้จริง รวมทั้งได้เสนอหลักการและพื้นฐานความคิดที่จะรองรับธรรมาภิบาลนั้นด้วย

นอกจากนี้ฝ่ายที่เป็นผู้ปฏิบัติยังได้อาศัยแบบอย่างของการปฏิบัติงานซึ่งเป็นที่ ยอมรับมาใช้เป็นนามธรรมมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ในด้านค่านิยมหรือ ความหมายนั้น ได้มีการตีความ Good Governance กันไปหลายรูปแบบ ซึ่งจะมีนัย ที่แตกต่างกันไปต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นรัฐ ประชา สังคมและสถาบันที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐ ตัวอย่างเช่น สถาบัน ที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน ในกรอบของสังคมที่ดำเนินไปอย่างพลวัตแล้ว เรื่องของระบบและความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยต่างๆ ในกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนความพร้อมของแต่ละหน่วยที่ จะแสดงความรับผิดชอบและถูกตรวจสอบได้ก็เป็นจุดที่สถาบันเหล่านี้ต้องให้ ความสำคัญอย่างยิ่งด้วยเช่นกัน ขณะที่สถาบันที่จัดการศึกษาและฝึกอบรมในเรื่อง ธรรมาภิบาล จะให้ความสนใจไม่เฉพาะแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของ องค์การซึ่งทำหน้าที่ทางด้านการบริหารงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังสนใจด้วยว่า องค์การ เหล่านี้มีการดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการอันถูกต้องหรือไม่และยึดถือระบบคุณค่าประเภท

โต เพราะต้องดำเนินการรณรงค์ให้เกิดความมั่นใจไว้ว่า รัฐบาลจะรักษาระบบการบริหารกิจการแผ่นดินไว้เป็นอย่างดีซึ่งข้อตกลงของโครงการที่ผ่านการอนุมัติลงนาม จะเป็นเครื่องหมายแสดงถึงการมีความตั้งใจที่จะดำเนินการปราบปรามการทุจริต ผู้ที่เข้ามาประมวลเพื่อทำสัญญาบริหารจัดการสินค้าและบริการก็ต้องลงนามในหนังสือให้คำมั่นว่าจะต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยมีการระบุอย่างชัดเจนว่าพร้อมที่จะรับโทษหากถูกตรวจสอบพบว่ามี การเสนอหรือให้สินบนแก่ข้าราชการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเขาเหล่านั้นจะปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นสูงในทางจริยธรรมแล้ว ทั้งยังมีการติดตามตรวจสอบประเทศต่างๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้ทรัพยากรที่ธนาคารโลกจัดสรรให้เป็นไปตามครรลองของการยึดถือหลักการอันถูกต้อง ซึ่งถ้าหากจะกล่าวได้ว่า ธนาคารโลกเป็นผู้แสดงบทบาทความเป็นผู้ริเริ่มในเรื่อง Good Governance ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติก็ว่าได้ เนื่องจากธนาคารโลกเป็นเจ้าของที่ทรงอิทธิพลค่อนข้างสูง และทำหน้าที่เป็นผู้นำในการให้ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกในเรื่องสำคัญๆ องค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations (UN) ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลเพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้ (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2544)

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องของธรรมาภิบาล ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาเช่นเดียวกับในต่างประเทศ และได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้ดังต่อไปนี้

ธีรยุทธ บุญมี (2541: 2) อธิบายว่า ธรรมาภิบาลเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคมเอกชน และประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ มีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่ง

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

ขบวนการอันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลของสังคมไทย ธีรยุทธ บุญมี ได้เสนอให้มีการปฏิรูประบบ 4 ส่วนคือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ

วรภัทร โตรณะเกษม (2542: บทคัดย่อ) อธิบายว่า Good Governance หมายถึงการกำกับ ดูแลแบบที่ดี หรือหมายถึง การใช้สิทธิ์ของความเป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเองโดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญของ Good Governance คือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจ (Accountability)

2. กระบวนการของธรรมาภิบาล

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542: บทคัดย่อ) กล่าวว่ากระบวนการที่เป็นหัวใจของธรรมาภิบาล มี 3 ส่วน ที่ต้องเชื่อมโยงกันก็คือ

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการสังคม (Participation)
2. ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ (Transparency) ซึ่งทำให้การทุจริตและบิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่นๆ ไปเป็นการกระทำของตน กระทำได้ยากหรือไม่ได้

3. ความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถาม (Accountability) และถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความรับผิดชอบในผลการตัดสินใจ

3. องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

สุดจิต นิมิตรกุล (2543: บทคัดย่อ) กล่าวถึง องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะเน้นไปทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาและการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรงว่าองค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความเสมอภาค ความรู้และทักษะของ

เจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบและการเป็นผู้กำกับดูแล

3.1 การมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

3.2 ความยั่งยืน มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

3.3 ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ให้การยอมรับการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตนไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

3.4 มีความโปร่งใส ข้อมูลต่างๆ ตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

3.5 ส่งเสริมความเป็นธรรม และความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

3.6 มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และวิธีการบริหารกิจการ สังคมที่ดีเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

3.7 ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ เปิดโอกาสให้สตรี ทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

3.8 การอดทนอดกลั้น และการยอมรับ ต่อทัศนคติที่หลากหลาย รวมทั้งต้องยุติธรรม ข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

3.9 การดำเนินการตามหลักนิติธรรม พัฒนาปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม
กฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

3.10 ความรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมิน
ความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

3.11 การเป็นผู้นำกับดูแล แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กร
ท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชน
ดำเนินการแทน

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544: บทคัดย่อ) กล่าวถึงหลักธรรมาภิ
บาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นผลจากการประชุมประจำปีระหว่างส่วน
ราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ว่าประกอบด้วยหลักการ
สำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมี
ส่วนร่วมและหลักคุณธรรม โดยองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการ
บริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรม มีการ
ปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่าง
รวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชน
ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีส่วนร่วมใน
กรณีต่างๆ

หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของรัฐและ
เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่
ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วน
ราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

หลักความรับผิดชอบต่อ ได้แก่ การได้รับการยอมรับและความพอใจจาก
ผู้รับบริการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่

ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่ได้ขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ หลักความคุ้มค่า ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพ และควมมีประสิทธิผล ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

หลักคุณธรรม ได้แก่ การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริการจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีระเบียบวินัย

รัชนา ศานติยานนท์ (2544: บทคัดย่อ) กล่าวว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มีการกล่าวถึงตั้งนี้การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ (Accountability) อาจกล่าวได้ว่า การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติเป็นองค์ประกอบที่ได้รับการเอ่ยถึงบ่อยที่สุดเนื่องจากแนวคิดของธรรมาภิบาล

ในปัจจุบันมีที่มาจากความต้องการลดการคอร์รัปชันของรัฐบาล โดยการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหมายถึง ความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับพันธะผูกพันที่จะต้องแสดงให้เห็นและรับผิดชอบในการกระทำที่มีความคาดหวังอย่างเห็นพ้องต้องกัน ในการบริหารรัฐกิจได้มีแรงกดดันให้นำหลักการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติมาใช้ในการบริหารจัดการด้วยเหตุผลหลายประการ ความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ ความโปร่งใสหมายความรวมถึงการมีระบบสารสนเทศที่ดีและการเปิดเผยและเผยแพร่สารสนเทศดังกล่าว ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อ การตัดสินใจรับผิดชอบต่อ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตามเกณฑ์

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

ดังนั้น การศึกษาและนำแนวคิดของธรรมาภิบาลมาผสมผสานกับรูปแบบการปกครองที่ใช้อยู่และมีการผลักดันให้เป็นหลักในการสร้างการปกครองที่ดีของประเทศ โดยเฉพาะการเน้นสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาประสิทธิภาพของรัฐ และระบบราชการให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ มีผลทำให้มีการเริ่มปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบราชการ รูปแบบการบริหารจัดการของรัฐและบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญการทำความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาล อาจต้องศึกษาเจาะลึกให้เข้าถึงเรื่องความเกี่ยวโยงระหว่างสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศว่ารัฐได้จัดให้มีระบบการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนของตนได้ดีมากน้อยอย่างไรด้วยรัฐบาลที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพหรือสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างแท้จริง ถือว่ารัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่มีการปกครองที่ดีหรือมี Good Governance

ทั้งนี้ไม่ว่าสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมหรือสิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องโดยเปิดเผยและเท่าเทียมกัน หรือสิทธิในการดำเนินธุรกิจโดยไม่มีระบบผูกขาดตัดตอน ล้วนมีความเกี่ยวโยงกับระดับความมีธรรมาภิบาลของรัฐบาลทั้งสิ้น และเมื่อประเทศใดมีกฎหมายรองรับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงระดับธรรมาภิบาลของประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าประเทศใดขาดปัจจัยพื้นฐานทางการปกครองในเรื่องการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างจริงจัง หลักธรรมาภิบาลของประเทศนั้นจะเกิดขึ้นได้ยากมาก เพราะทั้ง 2 ปัจจัยนี้เป็นของคู่กันที่จะต้องมอบให้ควบคู่กันไป

วิธีดำเนินการ วิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการ วิจัย

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคามจะ 2 ส่วน คือ ส่วนแรก จะเป็นขั้นตอน

ของการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในการสร้างข้อคำถามที่จะสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลของพนักงานเทศบาล ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองมหาสารคาม และหัวหน้ากอง ฝ่ายต่างๆ ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม รวมทั้งเจ้าพนักงานในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 20 คน ในส่วนที่สองจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยมีเครื่องมือสำคัญคือ แบบสอบถาม ซึ่งในการยืนยันตัวแปรครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ หลักนิติธรรม

1.1 หลักคุณธรรม พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 7 มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานโดยหน่วยงานตนเองและหน่วยงานภายนอก ข้อ 2 เทศบาลมีการสนับสนุนให้ใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางและจริงจังเพื่อการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานที่ดี ข้อ 1 เทศบาลมีโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาบุคลากรด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำทุกปี มีการให้บริการประชาชนด้านการบริการอย่างเสมอภาค ข้อ 6 พนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลและคณะผู้บริหาร

เทศบาลปลอดจากการกระทำผิด ข้อ 5 มีการให้บริการประชาชนด้านการบริการอย่างเสมอภาค และข้อ 3 คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตบนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 2 โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 4 ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ของเทศบาลใช้หลักคุณธรรมในในการทำงาน และข้อ 8 มีการวิเคราะห์การจัดทำแผนและสร้างตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

1.2 หลักความรับผิดชอบ พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 3 เทศบาล รับฟังและนำข้อเสนอ ข้อร้องเรียนของประชาชนด้านต่างๆ ไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ ข้อ 2 เทศบาลมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ การงานความรับผิดชอบแก่บุคลากรของเทศบาลอย่างชัดเจน ข้อ 4 ผู้บริหาร และหน่วยปฏิบัติงานของเทศบาลมีการติดตามและประเมินผลการทำงานของบุคลากรเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบผลงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ข้อ 6 ผลงานที่เทศบาลสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องระยะยาว และข้อ 1 ประชาชนในพื้นที่เทศบาลได้รับโอกาสให้เสนอแนะปัญหาความเดือดร้อนของตนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการบริการได้เป็นอย่างดี ตามลำดับและระดับปานกลางจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 5 มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน ตามลำดับ

1.3 หลักความโปร่งใส พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 2 มีการจัดตั้งหน่วยบริการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนด้านต่างๆ อย่างทั่วถึง ข้อ 1 การ

บริหารกิจการด้านต่างๆ ของเทศบาล มีการสรุปเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น แผนงานโครงการต่างๆ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี รายงานการประชุม เป็นต้น ข้อ 7 การคัดเลือกบุคลากรของเทศบาลเป็นไปอย่างโปร่งใสยุติธรรม และข้อ 5 เทศบาลดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยความบริสุทธิ์โปร่งใสตามแผนการจัดซื้อจัดจ้างตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 3 เทศบาลมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ข้อ 4 เทศบาลมีระบบการตรวจสอบ ฟ้องร้องลงโทษ ผู้ที่ทุจริตหรือกระทำผิดตามกระบวนการยุติธรรมที่จริงจัง และข้อ 6 เทศบาลมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างโปร่งใส ตรงไปตรงมา ตามลำดับ

1.4 หลักความคุ้มค่า พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักความคุ้มค่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือข้อ 1 เทศบาลได้ใช้งบประมาณในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่ามากที่สุด ข้อ 3 เทศบาลมีการบริการที่เบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียวทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว ข้อ 5 เทศบาลได้มีการณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความประหยัดในทุกๆ อย่าง เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือการจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้ยาวนาน และข้อ 6 การใช้ทรัพยากรในการดำเนินการสอดคล้องกับงบประมาณ ประโยชน์และประหยัด ตามลำดับ และระดับปานกลางจำนวน 2 ข้อโดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือข้อ 4 เทศบาลจัดบริการสาธารณะ ที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการอย่างทั่วถึง และข้อ 2 เทศบาลของท่านสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จด้านต่างๆ เป็นที่พอใจของทุกฝ่ายได้อย่างดี ตามลำดับ

1.5 หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 1 ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล ข้อ 6 เทศบาลได้ทำการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามข้อเสนอของประชาชนได้เป็นอย่างดี ข้อ 3 เทศบาลมีระบบการรับฟังเรื่องราวร้องเรียนจากประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลและดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชน และข้อ 4 เทศบาลมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และมีการนำเอาความคิดเห็นของประชาชนไปประกอบการบริหารงาน ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 5 เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ ข้อ 2 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน และข้อ 7 ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองมีการปรึกษาหารือในการทำงานด้านต่างๆ อยู่เสมอ ตามลำดับ

1.6 หลักนิติธรรม พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ 5 มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข้าราชการ ทศบัญญัติข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน ข้อ 4 เทศบาลมี การปรับปรุงกฎ ข้อบังคับ และเทศบัญญัติระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และข้อ 2 เทศบาลมีการให้ความรู้แก่พนักงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเทศบัญญัติ สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ข้อ

6 ผู้บริหาร พนักงาน เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดหลักนิติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ข้อ 1 เทศบาลได้ปฏิบัติตามระเบียบราชการที่รัฐได้กำหนดในการจัดทำเทศบัญญัติต่าง ๆ และข้อ 3 เทศบาลมีการให้ความรู้ ความเข้าใจต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติที่นำมาประกาศใช้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคามโดยรวมและรายด้านพบว่า

2.1 พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2.2 พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามจำแนกตามประสบการณ์การทำงานมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2.3 พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามจำแนกตามตำแหน่งการทำงานมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านอย่างน้อย 1 คู่ คือ พนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม สำนักปลัด มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างจากพนักงานกองการศึกษาทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม สำนักปลัด มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรมแตกต่างจากพนักงานกองสวัสดิการสังคมทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน สำนักปลัดและสำนักงานการสาธารณสุขมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม แตกต่างจากพนักงานกองการศึกษาอย่างมีทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน สำนักปลัดมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้าน

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

หลักความโปร่งใสแตกต่างจากพนักงานกองการศึกษาทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของพนักงานเทศบาลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคามในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านหลักนิติธรรม

3.1.1 เทศบาลควรปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด

3.1.2 เทศบาลควรจัดให้มีการอบรมพนักงานให้มีความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น

3.1.3 เทศบาลควรให้ประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากข้อบัญญัติมากที่สุด

3.1.4 เทศบาลควรนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาออกข้อบัญญัติ และประกาศให้ประชาชนทราบ

3.2 ด้านหลักความโปร่งใส

3.2.1 เทศบาลควรปรับกลไกวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ตรงไปตรงมาให้ประชาชนรู้ถึงข้อมูลที่เป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้

3.2.2 เทศบาลควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่างๆให้ประชาชนทราบ

3.2.3 เทศบาลควรจัดตั้งผู้นำชุมชนมาเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง

3.3 ด้านหลักคุณธรรม

3.3.1 เทศบาลควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างชัดเจน

3.3.2 เทศบาลควรจัดสรรพนักงานเข้าปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการโดยเท่าเทียมกัน

3.4 ด้านหลักความรับผิดชอบ

3.4.1 เทศบาลควรตระหนักถึงอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนให้มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติ

3.4.2 ผู้บริหารของเทศบาลแต่ละสายงานควรได้รับมอบหมายหน้าที่งานและโครงการตามตำแหน่งหน้าที่และดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบให้สม่ำเสมอ

3.4.3 การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารเทศบาลควรสนใจ ดูแลเอาใจใส่ต่อหน้าที่และพนักงานให้ทั่วถึง

3.5 ด้านหลักความคุ้มค่า

3.5.1 เทศบาลควรเน้นให้มีประสิทธิภาพในการบริหาร โดยใช้ทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ประชาชนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์

3.5.2 เทศบาลควรส่งเสริมให้พนักงานมีการทำกิจกรรม และอบรมผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อหาเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในเรื่องที่ได้รับข้อเสนอแนะมาจากชุมชนต่างๆ เช่น การคัดแยกขยะ การออกกำลังกาย เป็นต้น

3.6 ด้านหลักการมีส่วนร่วม

3.6.1 เทศบาลควรจัดให้มีเวทีประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและซักถามอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3.6.2 เทศบาลควรจัดให้มีกิจกรรมประชาชนคุยกับเทศบาล อย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านหลักนิติธรรม เทศบาลเมืองมหาสารคาม ควรปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของชุมชนมากที่สุด โดยจะต้องทำประชาพิจารณ์เพื่อให้ทุกคนได้เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ออกข้อบังคับต่างๆ ควรส่งเสริมให้อบรมพนักงานให้มีความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น โดยการเชิญนักกฎหมายที่เชี่ยวชาญมาชี้แจงเพื่อพนักงานทุกคนจะได้แนวปฏิบัติที่ตรงกัน ควรให้ประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากข้อบัญญัติมากที่สุด และควรนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาออกข้อบัญญัติและประกาศให้ประชาชนทราบ ซึ่งสอดคล้องกับบุษบงชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี (2544: บทคัดย่อ) กล่าวถึง หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่างๆ

ด้านหลักความโปร่งใส เทศบาลเมืองมหาสารคามควรปรับกลไกวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ตรงไปตรงมาให้ประชาชนรู้ถึงข้อมูลที่เป็นจริงและสามารถตรวจสอบได้ ในทุกโครงการหรือกิจกรรมโดยเชิญภาคส่วนร่วมตรวจสอบ มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ให้ประชาชนทราบ และให้ผู้นำชุมชนมาเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิ หลีกภัย (2550: เว็บไซต์) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรโดยหลักธรรมาภิบาล (ภาคปฏิบัติ) ผลการศึกษาพบว่า ความโปร่งใสของ อบจ.ตรัง นั้น ได้แก่ การที่ อบจ.ตรัง นั้น สามารถถูกตรวจสอบได้จากหลายๆ กลไกเช่น การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) การ

ตรวจสอบโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) การตรวจสอบโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (ส.ถ.) แต่การตรวจสอบที่ดีที่สุดมาจากประชาชน “ที่มีความรู้” โดยการไม่เลือกพวกที่หวังจะคดโกงเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากนี้ความโปร่งใสของ อบจ.ตรัง นั้นยังสามารถแสดงได้โดยการใช้สื่อของ อบจ.ตรัง เองไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ของ อบจ.ตรัง ที่ประกาศชื่อผู้เข้าประมูลและผู้ชนะการประมูลงานต่างๆ และวารสาร อบจ.ตรัง ที่บอกประชาชนถึงการใช้งบประมาณในด้านต่างๆ ของ อบจ.ตรัง อย่างตรงไปตรงมา

ด้านหลักคุณธรรม เทศบาลเมืองมหาสารคามควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้มาติดต่อราชการได้ติดต่อตรงกับผู้ปฏิบัติงานและเทศบาลควรจัดสรรพนักงานเข้าปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการโดยเท่าเทียมกัน

ด้านหลักความรับผิดชอบ เทศบาลเมืองมหาสารคามควรตระหนักถึงอำนาจหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนให้มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อุทกภัยหรือวาตภัย เป็นต้น ผู้บริหารของเทศบาลแต่ละสายงานควรมอบหมายหน้าที่งาน โครงการตามตำแหน่งหน้าที่ ดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบให้สม่ำเสมอ และการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารเทศบาล ควรสนใจดูแลเอาใจใส่ต่อหน้าที่และพนักงานให้ทั่วถึง

ด้านหลักความคุ้มค่า เทศบาลเมืองมหาสารคามควรส่งเสริมหรือจัดให้มีแหล่งเผยแพร่ความรู้ในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์ เทศบาลควรส่งเสริมให้พนักงานมีการทำกิจกรรมและอบรมผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน เพื่อหาเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในเรื่องที่ได้รับข้อเสนอแนะมาจากชุมชนต่างๆ เช่น การคัดแยกขยะ การออกกำลังกาย เป็นต้น

ด้านหลักการมีส่วนร่วม เทศบาลเมืองมหาสารคามควรส่งเสริมการจัดให้มีเวทีประชาคม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและซักถามอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ควรจัดให้มีกิจกรรมประชาชนคุยกับเทศบาล เพื่อให้เทศบาลเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะคอยบริการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในด้านต่างๆ และควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีนิยมของไทยอยู่ตลอดเวลา เช่น บุญมหาชาติ งานกาชาดประจำปี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสุภัตรา วิมลสมบัติ (2548: บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกลยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการบริหารงานโดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกลยไชยสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ทำให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเกลยไชยประสบความสำเร็จได้ เกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำหรือผู้บริหาร ปัจจัยด้านทีมงานหรือองค์กร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะร่วมมือร่วมใจพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ในการดำเนินงานของทั้ง 3 ปัจจัยนั้นมีการนำหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มากำหนดเป็นแนวนโยบายในการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเน้นหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจการสาธารณะของท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยความต้องการของประชาชนสะท้อนถึงการบริหารกิจการสาธารณะในท้องถิ่นว่าเกิดประโยชน์ ต่อประชาชนเพียงใด องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถผูกขาดรวมอำนาจทางการเมืองไว้กับผู้บริหารได้อีกต่อไป หากแต่จำเป็นต้องเปิดกว้าง เพื่อให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมไปและเข้าไปมีส่วนในการคิดและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในเทศบาลเมืองมหาสารคามและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น และนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการในองค์กรให้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในการพัฒนาปรับปรุงองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. กันยายน 2541. “ธรรมรัฐภาคเมือง: บทบาทภาคีเมือง.”

รัฐสภาสาร 44-46.

ขยัน วิพรหมชัย. 2550. **หลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล: ศึกษา**

กรณีเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือเมือง จังหวัดลำพูน.สืบค้นเมื่อ10มีนาคม

2554, จาก dit.dru.ac.th/home/005/Exellent/Benjawan_saraban.doc

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. 2542. “การสร้างระบบบริหารกิจการ

บ้านเมืองและสังคมที่ดี.” ใน **เอกสารการประชุมประจำปีระหว่างส่วนราชการ**

กับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. นนทบุรี.

_____. 2543. **การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance).**

กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

_____. 2545. **คู่มือการพัฒนากระบวนการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์.** กรุงเทพฯ: สห

มิตรพรินดี.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **แนวทาง**

แผนกลยุทธ์แก้ไขปัญหาคาความยากจน พ.ศ.2545-2549. กรุงเทพฯ:

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

เจริญ เกษภูววัลย์. 2545. **การวางมาตรฐานธรรมาภิบาล.** กรุงเทพฯ: พอติ.

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์. 2543. **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. 2544. **มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่**. กรุงเทพฯ: ซีรฟิล์มและไซเท็กซ์.

ชาญชัย อินทรประวัตติ. 2533. **วิธีสอนทั่วไปและการสอนแบบจุลภาค**. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

ห้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, สำนักงาน. 2549. **เอกสารการประเมินการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2549**. มหาสารคาม: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม.

_____. 2550. **เอกสารประกอบการอบรมโครงการอบรมสัมมนา พนักงานส่วนท้องถิ่นที่ถ่ายโอนจากหน่วยงานของรัฐและพนักงานส่วนท้องถิ่นที่บรรจุแต่งตั้งใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2550**. มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์.

เทศบาลเมืองมหาสารคาม, สำนักงาน. 2553. **รู้จักเทศบาลเมือง**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2554, จาก www.mahasarakhamcity.org.

ธีรทัต ชูคำ. 2543. **ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธีรยุทธ บุญมี. 2541. **ธรรมรัฐแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กฎหมายประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.

นพพล สุรนครินทร์. 2547. **การนำหลักการธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นพมาศ ธีรเวคิน. 2534. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นันทวัฒน์ บรมานันท์ และแก้วคำ ไกรสรพงษ์. 2544. **การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2542. **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: วิทยุชุมชน.

บุญชม ศรีสะอาด. 2553. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2544. **ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

เบญจวรรณ วันดีศรี. 2549. **การศึกษาความเป็นธรรมาภิบาลของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

“พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.” 9 ตุลาคม 2546. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 1-16.

“พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546.” 22 ธันวาคม 2546. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก. หน้า 1-15.

พิสมัย วิบูลย์สวัสดิ์. 2528. **จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย**. เชียงใหม่: สยามศึกษา.

ยุค ศรีอาริยะ. 2546. “โลกาภิวัตน์ กับ Good Governance,” ใน **ธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: วิถีทรรศน์.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.” 11 ตุลาคม 2540. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 114 ตอนที่ 53 ก หน้า 1-59.

รัชนา ศานติยานนท์ และคณะ. 2544. **รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติยา จุทอง. 2545. **บทบาทการสร้างธรรมาภิบาลของเทศบาลนครศรีธรรมราช**. นครศรีธรรมราช: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2557)

วรภัทร โตรณะเกษม. 2541. “Good Governance ในภาคเอกชน.” ใน นานาทศนะ

ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. นนทบุรี: สำนักพัฒนา
ผู้บริหารการศึกษา.

วาสนา ศรีกรด. 2551. **ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลนครสงขลาต่อการ
บริหารงานแบบธรรมาภิบาล.** รายงานการศึกษาอิสระ รพ.ม., มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

วิจิต โปธาราม. 2547. **การศึกษาการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัด
ร้อยเอ็ด.** รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ รพ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2536. **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารท้องถิ่น.** นนทบุรี:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ศรีเพ็ญ ทองเหมือน. 2543. **ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของวิทยาลัย
การอาชีพห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง.** สารนิพนธ์ รพ.ม.,
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมัคร ดีข้า. 2543. **ความคิดเห็นของกลุ่มบุคลากรต่อการปฏิรูประบบการ
บริหารงานของโรงพยาบาลนาโยง จังหวัดตรัง.** ตรัง: คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สิทธิ หลีกภัย. 2550. **การบริหารองค์กรโดยหลักธรรมาภิบาล (ภาคปฏิบัติ).** ค้นเมื่อ
12 มกราคม 2554, จาก dit.dru.ac.th/home/005/Exellent/Benjawan_saraban.doc.

สุดจิต นิมิตรกุล. 2543. “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี.” ใน **การ
ปกครองที่ดี.** กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

สุภัตรา วิมลสมบัติ. 2548. **ธรรมาภิบาลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี
องค์การบริหารส่วนตำบลเกษไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์.**
ปริญญาานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Friedman, Milton. 1971. "A Monetary Theory of Nominal Income."

University of Chicago Press 79 (2): 323-37.

Yamane, T. 1967. **Statistics: An Introductory Analysis**. New York.

Harper and Row.